

DECIZIE

01 august 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Oleg Sternioală
Ala Cobăneanu
Iurie Bejenaru
Mariana Pitic
Nicolae Craiu

examinând recursul declarat de Panaghia Josan și avocatul Ion Cîșlari,
în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Panaghia Josan
împotriva notarului Petru Belciug, intervenienți accesorii Grigore Malanciuc,
minorul Grigore Malanciuc, Direcția Asistență Socială și Protecție a Familiei
Ungheni cu privire la anularea refuzului și obligarea eliberării certificatului de
moștenitor legal,

împotriva deciziei din 06 martie 2018 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă:

La 22 iunie 2017 Panaghia Josan a depus cerere de chemare în judecată
împotriva notarului Petru Belciug solicitând anularea refuzului notarului Petru
Belciug din 24 mai 2017 cu nr.19, la cererea sa cu privire la eliberarea certificatului
de moștenitor legal asupra patrimoniului succesoral rămas după defuncta Aurelia
Malanciuc, obligarea notarului Petru Belciug de a elibera certificat de moștenitor
legal asupra patrimoniului succesoral rămas după defuncta Aurelia Malanciuc.

În motivarea acțiunii, reclamanta a invocat că la 22 septembrie 2016 a decedat
Aurelia Malanciuc, născută la 12 aprilie 1985, cu ultimul domiciliu în satul Ursoaia,
raionul Căușeni. Defuncta nu a lăsat testament. În calitate de persoană cu vocație
succesorală, fiind mama defunctei, în scopul dobândirii calității de moștenitor, la 17
noiembrie 2016, la sediul Notarului Petru Belciug a depus conform art. 1517 Cod
civil, în termen de șase luni, o declarație de acceptare a succesiunii după decesul
fiicei Aurelia Malanciuc. Drept urmare, la 17 noiembrie 2016, i-a fost eliberat
certificat de calitate de moștenitor a averii fiicei defuncte. Totodată, a indicat că
persoane cu vocație succesorală mai sunt soțul Grigore Malanciuc și fiul Grigore
Malanciuc, care după decesul fiicei au trecut cu traiul în or. Ungheni.

Reclamanta a precizat că soțul Grigore Malanciuc și fiul Grigore Malanciuc, în
termenul de acceptare a succesiunii de șase luni de la data deschiderii succesiunii,
nu au acceptat succesiunea, nu au înaintat declarații în acest sens, iar termenul de
acceptare a expirat, nefiind posibilă suspendarea, întreruperea sau restabilirea lui. La
fel, a specificat că fiul Grigore Malanciuc, pe lângă dreptul prioritar la exprimarea

vocației succesorală, dispune ca persoană inaptă și de dreptul la rezerva succesorală, conform art. 1505 Cod civil, drept care urma la fel realizat în termen de 6 luni de zile sub sancțiunea decăderii, ceea ce deja s-a produs.

Reclamantă a declarat că este unicul moștenitor legal de rang prioritar care în termenul prevăzut a acceptat succesiunea, fiind în drept de a solicita eliberarea certificatului de moștenitor legal asupra averii fiicei defuncte. Certificatul de moștenitor se eliberează după finalizarea procedurii succesorală și expirării termenului de 6 luni de la data deschiderii moștenirii. Astfel, la 24 mai 2017 s-a adresat Notarului Belciug Petru cu solicitarea eliberării certificatului de moștenitor legal pe întreg patrimoniul fiicei sale defuncte. La aceeași dată, notarul i-a comunicat că nu poate elibera certificatul de moștenitor legal, motivând că defuncta are un copil minor și soț. Totodată, i-a recomandat că în cazul în care îl consideră pe soțul defunctei moștenitor nedemn, să se adreseze cu o acțiune în judecată. În opinia reclamantei, răspunsul notarului este unul neîntemeiat, deoarece termenul de acceptare a succesiunii este de 6 luni de la data deschiderii ei, termen în care persoana cu vocație succesorală urmează a se pronunța dacă acceptă moștenirea. Acesta este un termen de decădere care nu poate fi suspendat, întrerupt sau restabilit. Ea este unicul moștenitor care în termenul de 6 luni a acceptat succesiunea după decesul fiicei sale, termen ce a expirat, iar soțul fiicei și fiul, care după decesul Aureliei Malanciuc, au trecut cu traiul în or. Ungheni, nu au manifestat dorința de a moșteni, din care considerente notarul este obligat de a elibera certificat de moștenitor legal asupra întregului patrimoniu rămas după decesul Aureliei Malanciuc, ca fiind unicul moștenitor cu aceasta calitate și care, prin declarație, a acceptat moștenirea.

Prin încheierea protocolară din 10 iulie 2017 a Judecătoriei Căușeni, sediul Central au fost atrași în proces ca intervenienți accesorii Grigore Malanciuc, soțul defunctei și fiul minor Grigore Malanciuc.

Prin încheierea protocolară din 23 octombrie 2017 a Judecătoriei Căușeni, sediul Central a fost atrasă în proces Direcția Asistență Socială și Protecție a Familiei or. Ungheni, în interesele copilului minor Grigore Malanciuc.

Prin hotărârea din 23 noiembrie 2017 a Judecătoriei Căușeni, sediul Central s-a respins ca neîntemeiată cererea de chemare în judecată depusă de Panaghia Josan împotriva Notarului Petru Belciug, intervenienți accesorii Grigore Malanciuc, minorul Grigore Malanciuc, Direcția Asistență Socială și Protecție a Familiei Ungheni cu privire la contestarea acțiunilor ilicite.

Prin decizia din 06 martie 2018 a Curții de Apel Chișinău s-a respins apelul declarat de Panaghia Josan și s-a menținut hotărârea din 23 noiembrie 2017 a Judecătoriei Căușeni, sediul Central.

La 15 mai 2018, conform sigiliului oficiului poștal (f.d.98), Panaghia Josan și avocatul Ion Cîșlari au declarat recurs împotriva deciziei din 06 martie 2018 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea acesteia și a hotărârii primei instanțe, cu pronunțarea unei noi hotărâri de admitere a cererii de chemare în judecată.

În motivarea recursului s-a invocat că instanța de apel nu a dezbătut argumentele invocate în cererea de apel, s-a limitat de a aprecia general și formal, fără a dezbate în parte fiecare argument, ceea ce denotă că hotărârea este nemotivată. Or, instanța de apel în mare parte corect a stabilit circumstanțele determinante ale cauzei precum și cadrul normativ aplicabil, însă soluția adoptată este în contradicție

cu cele constatate. Normele de drept material aplicabile speței au fost eronat interpretate.

Recurenta a considerat neîntemeiată concluzia precum că nu poate avea vocație succesorală asupra întregului patrimoniu în cazul în care după depunerea declarației au mai fost stabiliți moștenitori de 1 clasă și anume soțul defunctei, Grigore Malanciuc și fiul defunctei, Grigore Malanciuc, or, această concluzie nu este întemeiată pe nici o prevedere legală rezultând din conținutul hotărârilor contestate. Răspunderea moștenitorului pentru tănuirea altor moștenitori ar fi putut imputată doar în cazul în care notarul i-ar fi eliberat certificatul de moștenitor legal, iar ulterior s-ar fi aflat despre existența altor moștenitori. În cazul dat notarul a cunoscut despre existența altor moștenitori până la solicitarea eliberării certificatului de moștenitor legal. Persoanele cu vocație succesorală-soțul Grigore Malanciuc și fiul Grigore Malanciuc au cunoscut despre decesul defunctei Aurelia Malanciuc, trebuiau să cunoască că în cazul în care doreau să accepte averea rămasă după defunctă să se adreseze unui notar pentru deschiderea succesiunii, ceea ce nu a făcut și au plecat cu traiul în or. Ungheni, lăsând nesupravegheat bunul succesoral rămas după defuncta Aurelia Malanciuc și anume casa de locuit din xxxxx.

Partea recurentă a opinat că instanțele ierarhic inferioare urmau să releveze și alte circumstanțe cu importanță determinantă, nu doar circumstanța privind nedeclararea altor moștenitori și anume că: -persoanele care au vocație la moștenire (moștenitorii legali și testamentari) dobândesc calitatea de moștenitori prin acceptarea moștenirii conform art. 1516 Cod civil. Ea este unica persoană cu vocație la moștenire care a dobândit calitatea de moștenitor; soțul Grigore Malanciuc și fiul Grigore Malanciuc nu au intrat în posesiunea patrimoniului succesoral, din contra au părăsit patrimoniul succesoral, casa de locuit din sat. Ursoaia rl Căușeni, după decesul Aureliei Malanciuc, fapt confirmat de administrația publică a xxxxx; -la notar, soțul defunctei-Grigore Malanciuc atât în numele său, cât și în numele fiului său, declarație de acceptare a succesiunii, a rezervei succesorale, în termenul de 6 luni nu a depus; - termenul de acceptare a succesiunii este de 6 luni de la data deschiderii ei. Termenul de 6 luni prevăzut de art. 1517 Cod civil, în care persoana cu vocație succesorală urmează a se pronunța dacă acceptă moștenirea, este un termen de decădere care nu poate fi suspendat, întrerupt sau restabilit. Totodată, termenul de acceptare a moștenirii, conform art. 1519 Cod civil, poate fi prelungit cu acordul celorlalți succesori care au acceptat moștenirea, iar în cazul în care aceștia refuză să includă moștenitorul în cercul persoanelor ce au acceptat moștenirea, el poate înainta în instanța de judecată o acțiune de prelungire a termenului de acceptare a moștenirii. Din sensul art. 1519 alin.(1) din Codul civil, termenul de acceptare a succesiunii poate fi prelungit de către instanța de judecată cu cel mult 6 luni de la data când au decăzut circumstanțele de imposibilitate de acceptare a succesiunii. Ea este unica care s-a pronunțat în termenul legal referitor la acceptarea succesiunii. Termenul de 6 luni a expirat la 23 martie 2017, din partea altor persoane cu vocație succesorală nu au fost înaintate acțiuni de prelungire a acestuia; - certificatul de moștenitor se eliberează după finalizarea procedurii succesorale și expirării termenului de 6 luni de la data deschiderii moștenirii conform art. 1557 alin.(1) Cod civil. Certificatul de moștenitor poate fi eliberat până la expirarea acestui termen, dacă notarul dispune de probe suficiente că, în afară de persoanele care solicită eliberarea certificatului de moștenitor, nu există alți moștenitori.

Notarul, conform art.64 alin.(5) din Legea cu privire la notariat, până la eliberarea certificatului de moștenitor legal sau testamentar, urmează să stabilească cercul de persoane, care au dreptul la succesiune și la rezerva succesorală, prevenind moștenitorul despre răspunderea ce îi revine pentru tănuirea faptului existenței altor moștenitori; - certificatul de moștenitor legal nu a fost solicitat de ea (recurenta) până la expirarea termenului de 6 luni, a fost solicitat după expirarea termenului de 6 luni; -la data solicitării eliberării certificatului de moștenitor legal, 24 mai 2017, notarul cunoștea cu certitudine despre existența și celorlalte persoane cu drept de moștenire pe lângă ea ca moștenitor, însă care nu au acceptat moștenirea în termen. Astfel, se impunea finalizarea procedurii succesoriale cu eliberarea ei a certificatului de moștenitor legal, ca fiind unicul moștenitor.

Recurenta a opinat că instanțele inferioare au dat o apreciere eronată cadrului normativ aplicabil litigiului raportând la circumstanțele stabilite, prevederile art. 1516 alin.(3), 1517 alin.(1), art. 1557 alin. (1) Cod civil, or, soțul Grigore Malanciuc și fiul Grigore Malanciuc au avut termen de 6 luni din data deschiderii succesoriale, de a-și exprima vocația succesorală. Luând în considerare că termenul de exprimare a vocației succesoriale a expirat, soțul Grigore Malanciuc și fiul Grigore Malanciuc nu își mai pot exprima vocația succesorală, fiind decăzuți din acest drept. Cerință de prelungire a acestui termen nu au înaintat în instanța de judecată. Astfel, în procedura notarială ei nu pot avea calitatea de moștenitori, existând doar o persoană cu calitatea de moștenitor care și-a exprimat vocația de a accepta moștenirea în termen, care și urmează să moștenească toată masa succesorală existentă.

În contextul prevederilor art. 434 alin.(1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării deciziei integrale.

Decizia instanței de apel a fost adoptată la 06 martie 2018, iar Panaghia Josan și avocatul Ion Cîșlari au declarat recurs la 15 mai 2018, conform sigiliului oficiului poștal (f.d.98).

Materialele cauzei atestă că decizia contestată a fost expediată participanților la proces la 12 aprilie 2018, conform scrisorii de însoțire (f.d. 91) și a fost recepționată de către recurent al 24 aprilie 2018, conform sigiliului oficiului poștal (f.d.97). Astfel, recursul declarat la 15 mai 2018, conform sigiliului oficiului poștal (f.d.98), se consideră a fi în termen.

În conformitate cu art. 441 Cod de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Prin încheierea din 18 iulie 2018 a Curții Supreme de Justiție completul din 3 judecători a considerat recursul admisibil și a decis examinarea acestuia în fond de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) Cod de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 444 Cod de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Verificând legalitatea actului de dispoziție contestat, prin prisma argumentelor invocate și a materialelor din dosar, coroborat cu normele de drept material și procedural aplicabile la soluționarea speței date, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție va admite recursul

declarat de Panaghia Josan și avocatul Ion Cîșlari și va casa decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, cu pronunțarea unei noi hotărâri de admitere a acțiunii, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. b) Cod de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, pronunțând o nouă hotărâre.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție relevă că instanțele ierarhic inferioare prin interpretarea eronată a normelor de drept material în raport cu circumstanțele cauzei, greșit au concluzionat asupra netemeinicii cererii de chemare în judecată depusă de Panaghia Josan împotriva Notarului Petru Belciug, intervenienți accesorii Grigore Malanciuc, minorul Grigore Malanciuc, Direcția Asistență Socială și Protecție a Familiei Ungheni cu privire la anularea refuzului și obligarea eliberării certificatului de moștenitor legal.

Astfel, instanțele ierarhic inferioare au constatat conform materialelor cauzei precum că la 22 septembrie 2016 a decedat Aurelia Malanciuc, fapt confirmat prin certificatul de deces nr. DC-IV 1451375 (f.d.7).

Extrasul de pe actul de naștere denotă că Aurelia Ceban este fiica lui Ivan Ceban și Panaghia Ceban (f.d.7), Panaghia Josan după căsătorie (f.d.8).

Concomitent Colegiul relevă că Aurelia Ceban la 16 ianuarie 2009 a încheiat căsătoria cu Grigore Malanciuc, după căsătorie devenind Aurelia Malanciuc, fapt atestat prin duplicatul certificatului de căsătorie nr. CS-V 1336845 eliberat la 11 noiembrie 2016 (f.d.8). Din căsătorie, Aurelia Malanciuc are un copil minor Grigore Malanciuc, născut la 08 martie 2009.

Conform Extrasului din Registrul bunurilor imobile, Aurelia Malanciuc deținea cu drept de proprietate, în baza contractului de donație nr. 7924 din 06 august 2010, terenul cu număr cadastral xxxxxx, cu suprafața de 0,1905 ha, casa de locuit individuală cu număr cadastral xxxxx, cu suprafața de 92,5 mp, construcție accesorie cu număr cadastral xxxxxx, cu suprafața de 28,3 mp, construcție accesorie cu număr cadastral xxxxxx, cu suprafața de 25,6 mp, amplasate în sat. Ursoaia, rl Căușeni (f.d.13).

Conform art. 1500 alin. (1) lit. a) Cod civil, în cazul succesiunii legale, moștenitori cu drept de cotă egală sunt de clasa I – descendenții (fiii și fiicele celui ce a lăsat moștenirea, la fel și cei născuți vii după decesul lui, precum și cei înfiați), soțul supraviețuitor și ascendenții privilegiați (părinții, înfietorii) celui ce a lăsat moștenirea.

În contextul normei citate, Colegiul notează că a fost stabilit că moștenitorii Aureliei Malanciuc sunt: soțul Grigore Malanciuc, fiul Grigore Malanciuc și mama Panaghia Josan.

Conform art. 1516 alin. (2), (3) Cod civil, succesiunea este acceptată de succesori indiferent de faptul dacă este testamentar sau succesori legal. Succesiunea se consideră acceptată când moștenitorul depune la notarul de la locul deschiderii succesiunii o declarație de acceptare a succesiunii sau intră în posesiunea patrimoniului succesoral.

Conform art. 1517 Cod civil termenul de acceptare a succesiunii este de 6 luni de la data deschiderii ei.

Astfel, la 17 noiembrie 2016 Panaghia Josan a depus la biroul notarului public Petru Belciug o declarație de acceptare a succesiunii după decesul fiicei Aurelia Malanciuc, solicitând inițierea procedurii succesorală cu includerea sa în cercul moștenitorilor, cu eliberarea certificatului de moștenitor legal (f.d.10).

La 17 noiembrie 2016, Panaghiei Josan i-a fost eliberat certificat de calitate de moștenitor a averii fiicei Aurelia Malanciuc, decedată la 22 septembrie 2016 (f.d.11).

Conform art. 55 alin. (1) lit. a), b), c) al Legii cu privire la notariat nr. 1453 din 08 noiembrie 2002, notarul, primind informația despre decesul persoanei, deschide procedura succesorală în baza declarației scrise: a) a moștenitorilor legali, moștenitorilor testamentari ori a mandatarilor lor legali de acceptare a succesiunii sau de renunțare la ea; b) a reprezentanților organelor de stat; c) a creditorilor defunctului.

Conform art. 64 alin. (5) al Legii cu privire la notariat, până la eliberarea certificatului de moștenitor legal sau testamentar, notarul stabilește cercul de persoane care au dreptul la succesiune și la rezerva succesorală, prevenind moștenitorul despre răspunderea ce îi revine pentru tănuirea faptului existenței altor moștenitori.

În acest sens, pornind de la faptul că moștenitorii Aureliei Malanciuc, prin prisma art. 1500 alin.(1) lit.a) Cod civil, sunt soțul Grigore Malanciuc, fiul Grigore Malanciuc și mama Panaghia Josan, notarul Petru Belciug, prin răspunsul nr. 19 din 24 mai 2017, a informat reclamanta Panaghia Josan despre imposibilitatea eliberării un certificat de moștenitor pe întreg patrimoniul fiicei Aurelia Malanciuc, deoarece fiica decedată are un copil minor Grigore Malanciuc, născut 08 martie 2009 și soțul Grigore Malanciuc, născut 15 decembrie 1981 (f.d.14).

Conform art. 56 alin.(1), (2) al Legii cu privire la notariat nr. 1453 din 08 noiembrie 2002, la locul de deschidere a succesiunii, notarul primește declarațiile de acceptare a succesiunii sau de renunțare la ea. Declarația de acceptare a succesiunii sau de renunțare la ea se prezintă în scris.

Colegiul relevă că materialele cauzei atestă că alte declarații de acceptare a succesiunii din numele soțului defunctei, Grigore Malanciuc, atât personal, cât și în numele fiului minor al defunctei, Grigore Malanciuc, nu au fost înregistrate.

Adeverința nr. 367 din 13 martie 2017 eliberată de Primăria sat. Ursoaia, rl Căușeni, denotă că Grigore Malanciuc, născut 15 decembrie 1981, după decesul soției Aureliei Malanciuc, xxxxx, nu locuiește în xxxxx, însă a trecut cu traiul împreună cu copilul Grigore Malanciuc în or. Ungheni, R. Moldova (f.d.12).

Conform art. 1556 Cod civil persoanele recunoscute ca moștenitori pot cere notarului de la locul deschiderii succesiunii eliberarea certificatului de moștenitor.

Conform art. 1557 alin. (1), (2) Cod civil certificatul de moștenitor se eliberează după 6 luni din ziua deschiderii succesiunii, în orice timp. Certificatul de moștenitor se eliberează până la expirarea termenului de 6 luni dacă notarul dispune de suficiente dovezi că, în afară de persoanele care solicită eliberarea certificatului, nu există alți moștenitori.

Colegiul relevă că instanțele ierarhic inferioare au reținut ca fiind întemeiat refuzul notarului Petru Belciug privind eliberarea Panaghiei Josan a unui certificat de moștenitor legal pe întreg patrimoniul fiicei Aurelia Malanciuc, din motiv că ea nu poate avea vocație succesorală asupra întreg patrimoniului în condițiile în care

mai există moștenitori de clasa I și anume, soțul defunctei, Grigore Malanciuc și fiul minor al defunctei, Grigore Malanciuc.

La acest capitol, Colegiul apreciază a fi relevante argumentele părții recurente precum că în termenul legal de 6 luni, soțul defunctei, Grigore Malanciuc, atât personal, cât și în numele fiului minor al defunctei, Grigore Malanciuc, nu și-a exprimat vocația succesorală.

În această ordine de idei, Colegiul reiterează că în contextul prevederilor art. 1516 alin. (3), art. 1517 Cod civil, în termenul de 6 luni alți moștenitori de clasa I, cu excepția Panaghiei Josan, nu au depus declarație de acceptare a succesiunii sau nu au intrat în posesiunea patrimoniului succesoral.

Or, dreptul de opțiune trebuie exercitat în termen de 6 luni de la deschiderea succesiunii. Dacă înăuntrul acestui termen, succesibilul nu și-a manifestat voința de a accepta succesiunea, poate fi considerat că a renunțat la ea.

Colegiul notează că prima instanță a invocat că termenul de 6 luni este un termen de prescripție și nu de decădere, respectiv expirarea acestuia nu duce la pierderea vocației succesurale, a dreptului de succesiune în sine, ci numai a facultății de a accepta succesiunea, succesibilul considerându-se nu ca străin de succesiune, ci ca simplu renunțător.

Însă, Colegiul precizează că termenul de prescripție de 6 luni se explică prin necesitatea lichidării într-un termen scurt a cauzelor succesurale prin stabilirea drepturilor cuvenite moștenitorilor și eliberarea certificatelor de moștenitor sau declararea succesiunilor vacante, în cazurile când nu există moștenitori sau cei existenți au renunțat la drepturile lor. Astfel, succesibilul, care în termen de 6 luni, a neglijat să ia o hotărâre cu privire la acceptare sau la renunțare, este considerat definitiv și irevocabil ca fiind străin de moștenirea ce îi fusese atribuită în virtutea vocației sale legale, întocmai ca și cum ar fi renunțat. Or, opțiunea poate fi înțeleasă atât ca acceptare, cât și renunțare. Astfel, pentru ca una din aceste două alternative să poată produce un efect, este necesar ca succesibilul să se pronunțe pentru una din ele, înăuntrul termenului 6 luni, căci odată împlinit acel termen, facultatea de a opta, care este una și singură, se va stinge prin prescripție ca orice alt drept.

De altfel, moștenitorul, care timp de 6 luni, a rămas străin de succesiune și s-a abținut cu desăvârșire de a se pronunța în favoarea acceptării succesiunii expres sau tacit (prin săvârșirea unor acte în calitate de moștenitor din care să rezulte cert intenția de a accepta), nu poate fi considerat ca acceptant.

Mai mult ca atât, dacă în termenul de opțiune succesorală prevăzut de art. 1517 Cod civil, succesibilul nu și-a manifestat dorința, dreptul de a accepta succesiunea se stinge și succesibilul devine străin de moștenire. Succesibilul străin de moștenire este înlăturat de la moștenire, dar nu are statutul juridic al unui renunțător, pentru că el poate beneficia de repunere în termen.

Colegiul apreciază ca fiind neîntemeiate constatările primei instanțe precum că în speță notarul ar fi fost în imposibilitate de a informa alți moștenitori din cauza datelor eronate prezentate de Panaghia Josan referitor la existența altor moștenitori, or, notarul a refuzat eliberarea certificatului de moștenitor legal pe întreg patrimoniul fiicei Aurelia Malanciuc, anume din motiv că defuncta avea un copil minor și soț.

În acest sens, Colegiul consideră necesar a cita ca fiind pertinente prevederile art. 55 alin. (4) al Legii cu privire la notariat nr. 1453 din 08 noiembrie 2002,

conform cărora notarul poate, de asemenea, chema moștenitorii prin publicarea unui aviz în mijloacele de informare în masă.

În acest sens, Colegiul reține și argumentele recurente precum că la 24 mai 2017, data solicitării eliberării certificatului de moștenitor legal, notarul cunoștea despre existența altor persoane cu drept de moștenire, însă care nu și-au exprimat intenția de acceptare a moștenirii.

În atare circumstanțe, Colegiul relevă că notarul nu a întreprins anumite acțiuni în acest sens, or, notarul nu era în drept să refuze Panaghiei Josan în eliberarea certificatului de moștenitor legal. Chiar și în condițiile în care s-a stabilit existența altor moștenitori, Panaghia Josan era unica care a depus declarație de acceptare a succesiunii în termenul legal și respectiv în contextul prevederilor art. 1516 alin. (3) Cod civil, succesiunea se consideră acceptată.

Colegiul reliefa că însuși Grigore Malanciuc împreună cu copilul minor Grigore Malanciuc au plecat cu traiul în or. Ungheni, fapt menționat *supra*, rezultând din conținutul adevărului nr. 367 din 13 martie 2017, eliberate de Primăria sat. Ursoaia, rl Căușeni.

Aici este de precizat că anumite înscrisuri sau confirmări ale soțului defunctei, Grigore Malanciuc, inclusiv și în numele fiului minor al defunctei, Grigore Malanciuc, referitor la intenția de a-și exercita drepturile în calitate de moștenitori după decesul Aureliei Malanciuc nu au fost prezentate.

De altfel, despre desfășurarea procesului judiciar au fost înștiințați Grigore Malanciuc, inclusiv ca reprezentant al minorului Grigore Malanciuc și Direcția Asistență Socială și Protecție a Familiei Ungheni, în vederea apărării intereselor minorului, însă nu s-au prezentat la examinarea cauzei. Mai mult ca atât, nu au întreprins nici anumite acțiuni în vederea exercitării drepturilor de succesori.

Or, în conformitate cu art. 118 alin. (3) Cod de procedură civilă, circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei sunt determinate definitiv de instanța judecătorească pornind de la pretențiile și obiecțiile părților și ale altor participanți la proces, precum și de la normele de drept material și procedural ce urmează a fi aplicate.

Conform art. 1516 alin. (4) Cod civil dacă succesorul a intrat în posesiunea unei părți din patrimoniu, se consideră că a acceptat întregul patrimoniu, oriunde s-ar afla și din ce ar consta.

Sub acest aspect, Colegiul menționează că nu s-a confirmat faptul acceptării succesiunii de către Grigore Malanciuc, inclusiv și în numele minorului Grigore Malanciuc, nici formal, prin depunerea declarației și nici „de fapt”, prin intrarea în posesia patrimoniului succesoral al defunctei Aurelia Malanciuc. Indiferent de modalitatea aleasă de moștenitor, acceptarea succesiunii trebuie efectuată în termen de 6 luni după deschiderea succesiunii. Semnătura moștenitorului pe cererea de acceptare a succesiunii, trebuie efectuată notarial, cu excepția cazurilor de adresare și prezentare personală la notar. Pentru copiii până la 14 ani cererea de acceptare a succesiunii se depune de către părinții lor, înfietori sau tutori.

Conform art. 1505 Cod civil succesorii de clasa I inapți pentru muncă au dreptul de a moșteni, independent de conținutul testamentului, cel puțin o doime cotă-parte din cota ce s-ar fi convenit fiecăruia în caz de succesiune legală (rezervă succesorală).

Astfel, Colegiul menționează că în contextul normei enunțate, chiar și dacă este prevăzut dreptul la rezerva succesorală, nu este exclusă obligația potențialilor

moștenitori inapți de a depune, prin intermediul părinților, înfietorilor sau tutorilor, declarația la notar de acceptare a succesiunii.

Aici este de specificat că în sensul legii în categoria persoanelor inapte de muncă intră: pensionarii, invalizii și minorii.

Subsecvent, Colegiul relievă că art. 1519 alin. (1) Cod civil prevede că termenul prevăzut la art.1517 poate fi prelungit de către instanța de judecată cu cel mult 6 luni. Cu acordul celorlalți succesori care au acceptat succesiunea în termen, pot fi incluse în cercul moștenitorilor, fără a se adresa în instanța de judecată, persoanele din clasa succesorală chemată la succesiune care au omis termenul menționat.

În contextul dat, Colegiul relevă că la materialele cauzei lipsesc anumite confirmări privind opțiunea succesorală a soțului defunctei, Grigore Malanciuc, inclusiv în numele minorului, Grigore Malanciuc. Pornind de la faptul că ultimii au nu au luat o decizie cu privire la acceptare sau la renunțare, pot fi considerați ca fiind străini de moștenirea ce le fusese atribuită în virtutea vocației lor legale, ca și cum ar fi renunțat.

În consecință, Colegiul constată temeinicia cererii de chemare în judecată, or, notarul Petru Belciug nejustificat a refuzat eliberarea Panaghiei Josan a certificatului de moștenitor legal asupra averii succesorală rămasă după decesul fiicei Aurelia Malanciuc. Or, existența altor moștenitori care în condițiile legii ar avea vocație succesorală, însă nu și-au exprimat intenția de a accepta succesiunea nici tacit, nici expres, fapt detaliat *supra*, nu justifică refuzul notarului în eliberarea certificatului de moștenitor legal persoanei care a depus o declarație în acest sens.

Or, urmând logica acțiunilor notarului și instanțelor de judecată, reclamanta ar fi plasată în situația când nu va putea obține certificat de moștenitor și dispune de averea succesorală un termen nedeterminat fiind dependentă de voința și acțiunile celorlalți moștenitori care pot și să nu accepte succesiunea.

Astfel, notarul Petru Belciug urmează a elibera Panaghiei Josan certificat de moștenitor legal asupra patrimoniului succesoral rămas după defuncta Aurelia Malanciuc, decedată la 22 septembrie 2016.

Din considerentele expuse *supra*, pornind de la faptul că decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe au fost adoptate ca rezultat al interpretării eronate a normelor de drept material în raport cu circumstanțele cauzei, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție va admite recursul declarat, va casa decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, cu pronunțarea unei hotărâri noi de admitere a cererii de chemare în judecată depusă de Panaghia Josan.

În conformitate art. 445 alin.(1) lit. b), alin.(3) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Panaghia Josan și avocatul Ion Cîșlari.

Se casează decizia din 06 martie 2018 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 23 noiembrie 2017 a Judecătoriei Căușeni, sediul Central, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Panaghia Josan împotriva notarului Petru Belciug, intervenienți accesorii Grigore Malanciuc, minorul Grigore Malanciuc, Direcția Asistență Socială și Protecție a Familiei Ungheni cu privire la anularea

refuzului și obligarea eliberării certificatului de moștenitor legal și se pronunță o hotărâre nouă prin care:

-se admite cererea de chemare în judecată depusă de Panaghia Josan împotriva notarului Petru Belciug, intervenienți accesorii Grigore Malanciuc, minorul Grigore Malanciuc, Direcția Asistență Socială și Protecție a Familiei Ungheni cu privire la anularea refuzului și obligarea eliberării certificatului de moștenitor legal;

-se anulează refuzul notarului Petru Belciug din 24 mai 2017 cu nr.19, la cererea Panaghiei Josan cu privire la eliberarea certificatului de moștenitor legal asupra patrimoniului succesoral rămas după defuncta Aurelia Malanciuc, decedată la 22 septembrie 2016;

-se obligă notarul Petru Belciug de a elibera Panaghiei Josan certificat de moștenitor legal asupra patrimoniului succesoral rămas după defuncta Aurelia Malanciuc, decedată la 22 septembrie 2016.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
Judecătorul

Oleg Sternioală

Judecătorii

Ala Cobăneanu

Iurie Bejenaru

Mariana Pitic

Nicolae Craiu